

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö asiasta HE 110/2025 hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamisesta

Asia: Vanhusasiavaltuutetun lausunto

Vanhusasiavaltuutettu toimii itsenäisenä ja riippumattomana viranomaisena, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista. Vanhusasiavaltuutettu seuraa lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioi niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

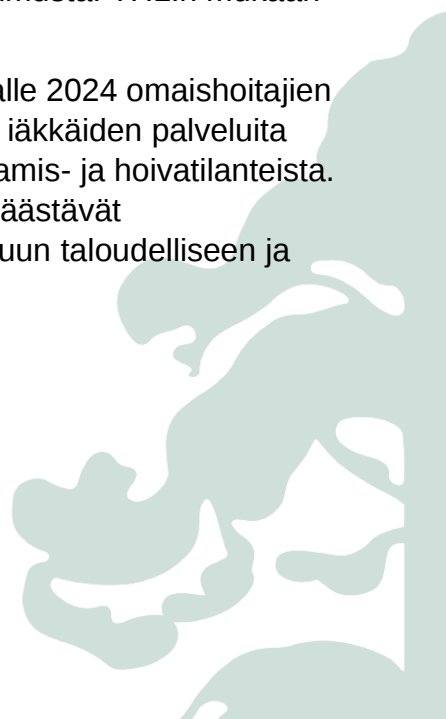
Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi omaishoidon tuesta annettua lakia ja perhehoitolakia. Esityksessä ehdotetaan, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota korotetaan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että perhehoitajan taloudellista tilannetta parannetaan irtisanomisajalta maksettavan korvauksen osalta tietyissä tilanteissa.

Omaishoidon tuki on välttämätön osa iäkkäiden hoitoa ja turvaa yhteiskunnan toimivuutta

Vuonna 2024 Suomessa oli yli 51 000 sopimuksen tehnyttä omaishoitajaa. Noin puolet hoidettavista oli 75 vuotta täyttäneitä. Omaishoitajista puolestaan lähes 60 prosenttia oli yli 65-vuotiaita. (Sotkanet 2025.) Sairastuminen etenevään muistisairauteen on yleisin syy iäkkäillä sille, että he tarvitsevat omaishoitoa päivittäisen elämänsä tueksi.

Esityksessä ehdotettu omaishoidon tuen vähimmäismäärän korotus vaikuttaisi suureen osaan omaishoitajista, sillä 70 prosenttia omaishoitajista saa vähimmäispalkkion mukaista tai sitä lähellä olevaa hoitopalkkiota. Sopimuksen tehneiden omaishoitajien lisäksi moni hoivaa ja pitää huolta iäkkäästä läheisestään ilman omaishoitosopimusta. THL:n mukaan heidän määränsä on lisääntynyt (THL 2025).

Vanhusasiavaltuutettu on korostanut kertomuksessaan eduskunnalle 2024 omaishoitajien saaman tuen merkitystä. Omaishoidon kokonaisuus on tärkeä osa iäkkäiden palveluita sillä omaishoitajat vastaavat usein hyvin sitovista ja vaativista auttamis- ja hoivatilanteista. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, läheis- ja omaishoitajat säästävät moninkertaisesti yhteiskunnan resursseja suhteessa heille osoitettuun taloudelliseen ja muuhun tukeen.

Vanhusasiavaltuutettu kannattaa omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamista.

Koska osa hyvinvointialueista on maksanut vähimmäispalkkiota ja osa vapaaehtoisesti tätä suurempaa palkkiota, toteutuessaan esitys lisää yhdenvertaisuutta omaishoitajien asemassa koko maassa.

Sopimusomaishoidossa tavoitellaan kansallisesti yhtenäisiä käytäntöjä. Kuten esityksessäkin todetaan, omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja käytänteet kuitenkin vaihtelevat alueittain. Esimerkiksi tänä vuonna joiltakin hyvinvointialueilta omaishoidon tuen määrärahat ovat loppuneet kokonaan kesken vuotta.

Niiden 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden osuus, jotka ovat omaishoidon tuen piirissä, on laskenut viimeisten vuosien aikana. Hyvinvointialueiden kesken on eroja, kuinka suuri osuus yli 65-vuotiaista oli sopimusomaishoidon piirissä. Osuus vaihteli vuonna 2024 1,3–4,1 prosentin välillä. (Sotkanet 2025.)

Jo tällä hetkellä enemmistöllä hyvinvointialueista alimpaan palkkioluokkaan pääsemiseksi edellytetään hoidettavan hoivan ja huolenpidon tarvetta useamman kerran päivässä sekä useissa henkilökohtaisissa toimissa ja/tai ohjausta ja valvontaa.

Vähimmäispalkkioiden nostamisen ja hyvinvointialueiden heikon taloudellisen tilanteen vuoksi on vaarana, että tuen saamisen kriteereitä kiristetään ja omaishoitosopimuksia solmitaan yhä harvemman kanssa.

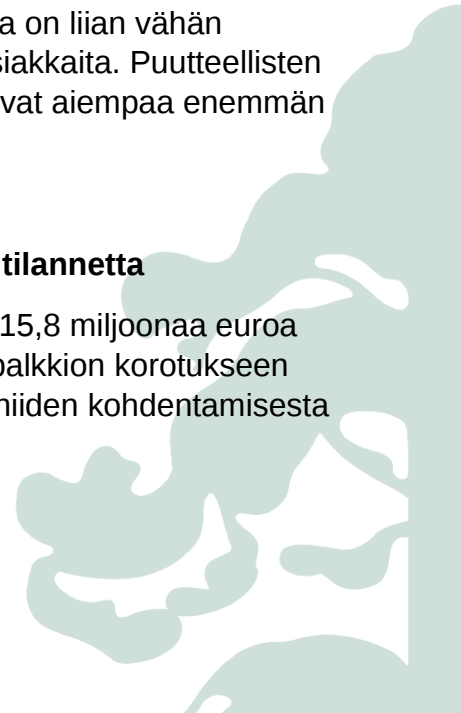
Ikääntyneiden palvelujen saatavuus on heikentynyt entisestään

Omaishoidon sopimusten määrä on THL:n tietojen mukaan vähentynyt, ja samaan aikaan kotihoitoa ja ympärivuorokautista hoitoa on yhä vaikeampi saada (THL 2025). Kun julkisia palveluita supistetaan, ja niihin pääsyn kriteereitä tiukennetaan, omaisten rooli iäkkäiden hoivan ja huolenpidon tarjoajina kasvaa. Riittämättömät iäkkäiden palvelut koskettavat erityisesti heitä, joilla ei ole omaisia tai heiltä ei saa tarvittaessa apua.

Läheisten rooli kasvaa iäkkäiden auttajina, kun iäkkäiden palveluita on liian vähän saatavilla. Läheiset auttavat myös entistä useammin kotihoidon asiakkaita. Puutteellisten palveluiden vuoksi on merkkejä siitä, että läheisiään auttavat kokevat aiempaa enemmän uupumusta. (THL 2025.)

On tärkeää seurata omaishoidon ja omaishoitajien asemaa ja tilannetta

Hyvinvointialueiden rahoitukseen lisätään lakimuutosten johdosta 15,8 miljoonaa euroa vuonna 2026. On erityisen tärkeää seurata sitä, miten vähimmäispalkkion korotukseen budjetoidut eurot tosiasiallisesti käytetään hyvinvointialueilla, kun niiden kohdentamisesta päättää jokainen hyvinvointialue itsenäisesti.

Vanhusasiavaltuutettu painottaa, että omaishoitoperheiden tukemiseksi sekä omaishoidon lisäämiseksi tarvitaan myös omaishoidon tuen kokonaisuuden ja muiden palveluiden kehittämistä. Esimerkiksi vain noin puolet sopimusomaishoitajista käyttää vapaapäiväoikeuttaan. Vapaiden pitämättä jättämiseen on useita syitä, muun muassa tilapäishoitopaikkojen vähyys tai niiden huono soveltuvuus omaishoidettavalle. (Ilmarinen 2024.)

Perhehoitajien aseman vahvistaminen on kannatettavaa

Vanhusasiavaltuutettu kannattaa perhehoitajien asemaan esitettyjä parannuksia. Perhehoito on kasvava palvelumuoto myös iäkkäiden palveluna. On tärkeää turvata perhehoidon jatkuvuutta ja mahdollisuuksia kehittyä. Omaishoidossa olevien iäkkäiden ja omaishoitajien kannalta kiertävä perhehoito sekä lyhytaikainen hoito perhehoitokodissa voi tarjota toimivan vaihtoehdon omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi. Perhehoidon merkitystä sen eri muodoissaan korostaa myös se, että se voi tarjota monen iäkkään kannalta hänen tarpeisiinsa vastaavan palvelumuodon, jollaista ei muusta palveluvalikoimasta löydy.

Helsingissä 6.11.2025

Päivi Topo
Vanhusasiavaltuutettu

Elisa Virkola, asiantuntija
Vanhusasiavaltuutetun toimisto

Lähteet

Sotkanet.fi 2025. Tilasto- ja indikaattoripankki, THL.

Ilmarinen ym. 2024. Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024 : Hyvinvointialueiden myöntämisperusteet, toimintakäytänteet ja omaishoidon tuen menot. THL työpaperi 53/2024.
[Sopimusomaishoidon tilannekuva 2024](#)

THL: Tilannekuvia hyvinvointialueilta– muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen alkuvuosina. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151017/RAP2025_003_Tilannekuvia%20hyvinvointialueilta_s.pdf?sequence=10&isAllowed=y

Vanhusasiavaltuutettu 2024. Kertomus eduskunnalle. [Vanhusasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2024](#)

